

บทที่ 2

แนวคิดและวิธีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

สำหรับในบทนี้จะเป็นการเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางและพื้นฐาน ความเข้าใจในการนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ภายในรายงานวิจัยฉบับนี้ โดยการนำเสนอเป็นไปตามลำดับดังนี้

2.1 แนวความคิดในเชิงทฤษฎี

แนวคิดทางทฤษฎีที่นำมาใช้เพื่อเป็นกรอบทางความคิดในการศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกระเป๋ามีต่อการส่งออก ของไทยและจีน ปัจจุบันที่มีส่วนส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม กระเป๋าของไทยและจีน รวมถึง ปัจจุบันที่มีส่วน ทำให้ไทย นำเข้ากระเป๋าจากจีน โดยการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) เป็นเครื่องมืออย่างง่ายที่ใช้พิจารณาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออก กระเป๋าของไทยและจีนเนื่องจากสามารถคำนวณได้ง่ายและไม่ยุ่งยากแต่ข้อจำกัดว่า ค่า RCA ที่ได้จากการคำนวณเป็นเพียงดัชนีที่แสดงว่า ประเทศที่ทำการส่งออกนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การส่งออกสินค้านั้นหรือไม่เท่านั้น ผลที่คำนวณได้ไม่สามารถสรุปได้ว่า ประเทศที่มีค่า RCA มากกว่ามีความสามารถในการส่งออกสินค้านั้นมากกว่า นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงของค่า RCA ไม่สามารถระบุได้ว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ เกิดจากปัจจัยใด รวมถึง ไม่สามารถแสดงผลของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การกีดกันทางการค้า กฎหมายทั้งของ ประเทศผู้ส่งออกและนำเข้า หรือการสนับสนุนของภาครัฐออกมาได้

ดังนั้นจึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Diamond Model) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์และ อธิบายศักยภาพทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม กระเป๋า ในระดับประเทศ ทั้งของไทยและจีน โดยมีปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ 4 ปัจจัย คือ สภาพปัจจัยการผลิตในประเทศ อุปสงค์ในประเทศ อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ และกลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันในประเทศ นอกจากปัจจัยหลักทั้ง 4 ข้างต้นที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนด

ความได้เปรียบ แข่งแข่งขันของประเทศแล้ว ยังมีปัจจัยประกอบอีก 2 ปัจจัย ที่อาจเป็นทั้งปัจจัยที่มี ส่วนสนับสนุนหรือเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความได้เปรียบ แข่งแข่งขันของ ทั้งสองประเทศ ปัจจัย ทั้ง 2 นี้ คือ รัฐบาลและเหตุสุดวิสัย ทั้งนี้ยังมีการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อเป็นการ ประเมิน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในอุตสาหกรรม กระเป๋าของไทยและจีน ทำให้ทราบถึง ข้อดีและข้อด้อยของ อุตสาหกรรมกระเป๋า ทั้งสองประเทศ และการเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายนอกถึงสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงในอนาคตที่มีผลต่ออุตสาหกรรมกระเป๋า

หากทำการวิเคราะห์ทฤษฎีดังกล่าวจะสามารรถทำให้ทราบถึงขีดความสามารถใน การแข่งขันของไทยและจีน ว่าประเทศใดมีความสามารถในการผลิตกระเป๋าได้ดีจากปัจจัยต่างๆ ที่ ได้ทำการวิเคราะห์ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือทำให้ทราบถึงเหตุผลที่ไทยมีการนำเข้ากระเป๋า จากจีนเพิ่มสูงขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ดัชนีความ ได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

การวัดดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage Index: RCA) (Balassa, 1965) เป็นการดูสัดส่วนของสินค้าในการส่งออกของ ประเทศหนึ่งๆ เปรียบเทียบกับสัดส่วนโดยเฉลี่ยของสินค้านั้นในตลาดโลก เพื่อแสดงให้เห็นถึง ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางการผลิตตามความชำนาญเฉพาะอย่างของประเทศใด ประเทศหนึ่งในสินค้านั้นๆ โดยสูตรในการคำนวณดัชนี RCA สามารถแสดงได้ดังนี้

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij} / X_{nj}}{W_i / W_n}$$

โดยที่

X_{ij} = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของประเทศ j

X_{nj} = มูลค่าการส่งออกรวมของประเทศ j

W_i = มูลค่าการส่งออกสินค้า i ของโลก

W_n = มูลค่าการส่งออกรวมทุกสินค้าของโลก

i = ชนิดของสินค้าส่งออก

j = ประเทศผู้ส่งออก

ถ้า RCA ที่คำนวณได้ เป็นดังนี้

$RCA_j > 1$ แสดงว่า ประเทศ j มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i

$RCA_j < 1$ แสดงว่า ประเทศ j มีความเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i

$RCA_j = 1$ แสดงว่า ประเทศ j ไม่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้า i

ดังนั้นหากวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏของไทยและจีน ดัชนีค่า RCA ที่ได้สามารถระบุได้ว่ากระเปาะประเภทใดบ้างที่ไทยและจีนมีความได้เปรียบในด้านการผลิตเพื่อการส่งออก แต่ดัชนีค่า RCA ไม่สามารถระบุได้ว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ เกิดจากปัจจัยใด รวมถึงไม่สามารถแสดงผลของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การกีดกันทางการค้า กฎหมายทั้งของประเทศผู้ส่งออกและนำเข้า หรือการสนับสนุนของภาครัฐออกมาได้

2.1.2 ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (The Theory of Competitive Advantage)

ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของไมเคิล อี พอร์เตอร์ (Porter, 1990) ได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ระดับการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ค่านิยมทางสังคม รูปแบบการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศ รวมทั้ง นโยบายของรัฐบาลและการประสานงานในภาคเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศมีการพัฒนาและเติบโต ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเสริม และสร้างระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ

โดยตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ มีอยู่ 6 ปัจจัย ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งเสริมกัน ประกอบเข้าเป็นระบบเดียวกัน เรียกว่า ระบบเพชร (Diamond Model) ดังภาพที่ 2.1 โดยมีรายละเอียดแต่ละปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions)

ปัจจัยการผลิตที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการจะเป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ เช่น ที่ดิน (Arable Land) แรงงาน (Labor) ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources) ทุน (Capital) สาธารณูปโภค (Infrastructure) และเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดย ปัจจัยการผลิตที่กล่าวมานี้จะครอบคลุมทรัพยากร (Resources) ต่างๆ ในประเทศที่มีอยู่ ซึ่งประกอบด้วย

1.1) ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) หมายถึง คุณภาพ และทักษะของแรงงาน ปริมาณแรงงาน รวมทั้งต้นทุนทางด้านค่าจ้างแรงงาน

1.2) ทรัพยากรทางกายภาพ (Physical Resources) หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ และคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ที่ดิน น้ำ แร่ธรรมชาติ (Mineral) และพลังงาน ธรรมชาติ (Power Sources) เป็นต้น นอกจากนี้ สถานที่ตั้ง (Location) และขนาด (Geographic Size) ก็มีผลสำคัญต่อต้นทุนของผู้ผลิตในแง่ของต้นทุนการขนส่ง (Transportation Cost)

1.3) ทรัพยากรทางด้านความรู้ (Knowledge Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ได้รับการพัฒนาและฝึกอบรม จะพบมากในปัจจัยแรงงานที่มีทักษะเฉพาะ เช่น นักบริหาร วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ สถาบันวิจัยต่างๆ เป็นต้น โดยประเทศใดก็ตามที่ภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุน และให้ความสำคัญ ควบคู่กับทรัพยากรทางด้านนี้ ประเทศนั้นก็จะมีศักยภาพในการพัฒนาและการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้

1.4) ทรัพยากรทุน (Capital Resource) หมายถึง เงินทุน เงินออมในรูปแบบต่างๆ

1.5) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) หมายถึง ระบบสาธารณูปโภค ระบบการขนส่ง ระบบคมนาคม ระบบสาธารณสุข

โดยสามารถแบ่งปัจจัยการผลิตออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ปัจจัยพื้นฐาน และปัจจัยขั้นสูง ปัจจัยพื้นฐาน หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิอากาศ แรงงานที่ไม่ชำนาญและกึ่งชำนาญ รวมทั้งทุนประเภทนี้ ส่วนปัจจัยขั้นสูง หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานทางโทรคมนาคมสมัยใหม่ บุคลากรที่ได้รับการศึกษาหรือฝึกอบรมในระดับสูง ซึ่งปัจจัยพื้นฐานนั้นเป็นปัจจัยแห่งการแข่งขัน ไม่ยั่งยืนสามารถทดแทนได้ด้วยสิ่งอื่น โดยในกรณีที่เราไม่มีปัจจัยชนิดนั้นอยู่ แต่ปัจจัยขั้นสูงซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องอาศัยการลงทุนสูงและต้องสะสมเป็นระยะเวลานาน จะมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างและรักษาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันมากกว่าปัจจัยพื้นฐาน เพราะหากประเทศใดมีปัจจัยขั้นสูงเฉพาะทางก็จะทำให้ประเทศนั้นมีการพัฒนานวัตกรรม ในด้านที่มีความสมบูรณ์ของปัจจัยขั้นสูงนั้นๆ

2) อุปสงค์ภายในประเทศ (Demand Conditions)

การมีอุปสงค์หรือความต้องการภายในประเทศจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาขบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ และถ้าความต้องการภายในประเทศมีปริมาณที่มาก ก็จะทำให้เกิดการประหยัดต้นทุน เนื่องจากสามารถทำการผลิตในปริมาณมากๆ ได้ นอกจากนี้ความต้องการและปริมาณที่เพียงพอจะทำให้เกิดการพัฒนาและขยายตัวในการผลิตของผู้ผลิตในประเทศอีกด้วย แต่สำหรับบทนี้ จะให้ความสำคัญทางด้านคุณภาพของความต้องการเป็นหลัก โดยให้มีการบริโภคที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีเหตุมีผล คำนึงถึงประโยชน์ของการใช้ เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนั้นการเน้นความต้องการภายในประเทศหรือตลาดภายในประเทศเป็นหลัก จะเป็นการลดการพึ่งพาผู้ซื้อในต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในตลาดต่างประเทศที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันได้หากได้ผู้ผลิตในประเทศไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันการณ์ ดังนั้น อุปสงค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จึงประกอบด้วย

2.1) ส่วนผสมของอุปสงค์ในประเทศ (Segment Structure of Demand)

อุปสงค์ในประเทศมีผลที่จะทำให้เกิดข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันสูงกว่าอุปสงค์ในต่างประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบการในประเทศจะมีความเข้าใจในความต้องการของผู้บริโภคในประเทศของตนได้ดีกว่าผู้บริโภคในต่างประเทศ ดังนั้น ถ้าอุปสงค์ของตลาดในประเทศมีคัล้ายคลึงกับอุปสงค์ของตลาดโลก ประเทศนั้นก็จะได้เปรียบในการแข่งขันเหนือกว่าประเทศอื่น

2.2) ผู้ซื้อที่รู้จักจริง (Sophisticated and Demanding Buyers)

ผู้ซื้อในที่นี้ หมายถึง ผู้บริโภค บริโภค ช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ซื้อที่เป็นบริษัท สถาบัน องค์กร และโรงงานต่างๆ โดยผู้ซื้อที่รู้จักจริงในสินค้าหรือบริการใดก็ตามจะตั้งมาตรฐานในระดับสูงในการพิจารณาเลือกซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งเท่ากับเป็นแรงกดดันให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ต้องพัฒนาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขัน ดังนั้น หากประเทศใดมีผู้ซื้อที่เลือกซื้อสินค้าโดยตั้งข้อกำหนด หรือมาตรฐานต่างๆ ในระดับสูงมากเท่าใด ประเทศนั้นจะได้เปรียบด้านการแข่งขันมากขึ้นเท่านั้น

2.3) อุปสงค์ในประเทศเกิดขึ้นก่อนประเทศอื่น (Anticipatory Buyer Needs)

อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองอุปสงค์ในประเทศจะได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศถ้าอุปสงค์ต่อสินค้าหรือบริการนั้นเกิดขึ้นในประเทศนั้นก่อน และกลายเป็นอุปสงค์สากล เนื่องจากผู้ประกอบการในประเทศจะมีความแข็งแกร่งเพราะได้มีการพัฒนาไปพร้อมๆ กับการเติบโตของอุตสาหกรรมนั้นในประเทศ เมื่อต้องทำการแข่งขันระหว่างประเทศจึงมีความพร้อมมากกว่าและได้เปรียบผู้ประกอบการจากประเทศที่อุปสงค์ภายในประเทศเกิดขึ้นภายหลัง ในทางตรงกันข้ามถ้าอุปสงค์ในประเทศเกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นเฉพาะในประเทศนั้นโดยไม่กลายเป็นอุปสงค์สากล อุตสาหกรรมในประเทศนั้นก็จะเสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศ หรือถ้าอุปสงค์ในประเทศตอบสนองอย่างล่าช้าต่อ ความต้องการใหม่ที่เป็นสากล ประเทศนั้นก็จะเสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมนั้น

3) อุตสาหกรรมที่สนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ (Supporting and Related Industries)

การมีอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องจะก่อให้เกิดความได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศต่ออุตสาหกรรมที่อุตสาหกรรมนั้นสนับสนุนอยู่ เนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งทางด้านการผลิต ต้นทุนการผลิต และคุณภาพของสินค้าให้ตรงกับความต้องการภายในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการมีช่องทาง ที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงวัตถุดิบ ชิ้นส่วน ตลอดจนเครื่องจักรต่างๆ นอกจากนี้ ความร่วมมือกันอยู่ตลอด คเวลาระหว่างผู้ผลิตที่ใช้วัตถุดิบกับผู้ผลิตวัตถุดิบ เช่น ร่วมกันแก้ไขปัญหาในกระบวนการผลิต หรือแลกเปลี่ยนการวิจัยและพัฒนาจะร่วมกันจะนำไปสู่การพัฒนาด้านต่างๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขัน และถ้าอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องตั้งอยู่ในประเทศเดียวกัน หรือมีการกระจุกตัวกัน เกิดความร่วมมือกัน ก็จะมีโอกาสสูงที่จะเกิดความได้เปรียบเชิงแข่งขันระหว่างประเทศเหนืออุตสาหกรรมนั้นในประเทศอื่นๆ

4) กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในประเทศ (Firm Strategy, Structure and Rivalry)

วัฒนธรรมของประเทศมีผลต่อการที่ผู้ประกอบการจะเลือกใช้กลยุทธ์ และโครงสร้างประเทศนั้น ผู้ประกอบการในประเทศเดียวกันส่วนใหญ่จะมีลักษณะร่วมกันบางประการที่แตกต่างจากผู้ประกอบการในประเทศอื่น โดยข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันจะสอดคล้องกับระบบการจัดการที่สะท้อนลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของประเทศนั้น ส่วนสภาพการแข่งขันในประเทศก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันต่อการกำหนดข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศ เพราะผู้แข่งขันพยายามที่จะผลิตสินค้าและบริการของตนให้ดีกว่าคู่แข่ง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านความหลากหลายของตัวสินค้า ทรัพยากรมนุษย์ และนวัตกรรม รวมทั้งข้อมูลเฉพาะทางที่เกี่ยวกับตลาด

นอกจากนี้ การแข่งขันที่รุนแรงในประเทศไม่เพียงแต่จะสร้างแรงกดดันให้เกิดนวัตกรรมแต่ยังสร้างให้นวัตกรรมเป็นไปในทางที่จะยกระดับข้อได้เปรียบด้านการแข่งขัน ทำให้ผู้แข่งขันจากต่างประเทศเข้าสู่ตลาดในประเทศได้ยากยิ่งขึ้น และกระบวนการแข่งขันจะมีประโยชน์เพิ่มมากขึ้นถ้าผู้แข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่อยู่กระจัดกระจายไปทั่วประเทศ แต่กระจุกตัวอยู่ในอาณาเขตเดียวกัน เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะกระจายไปอย่างรวดเร็วและกระตุ้นให้ผู้แข่งขันตื่นตัว และมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

5) รัฐบาล (Government)

เป็นตัวแปรที่มีผลและพร้อมรับผลจากตัวกำหนดทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น ปัจจัยการผลิตในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลทางด้านตลาดหลักทรัพย์ ด้านการศึกษา ด้านเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล เป็นต้น อุปสงค์ในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายด้านมาตรฐานสินค้าและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ซื้อผู้บริโภค รวมทั้งรัฐบาลยังเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ของสินค้าและบริการหลายๆ ชนิด อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลด้านส่งเสริมการโฆษณาและด้านอื่นๆ กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล เช่น ด้านภาษี ด้านการป้องกันการผูกขาด เป็นต้น

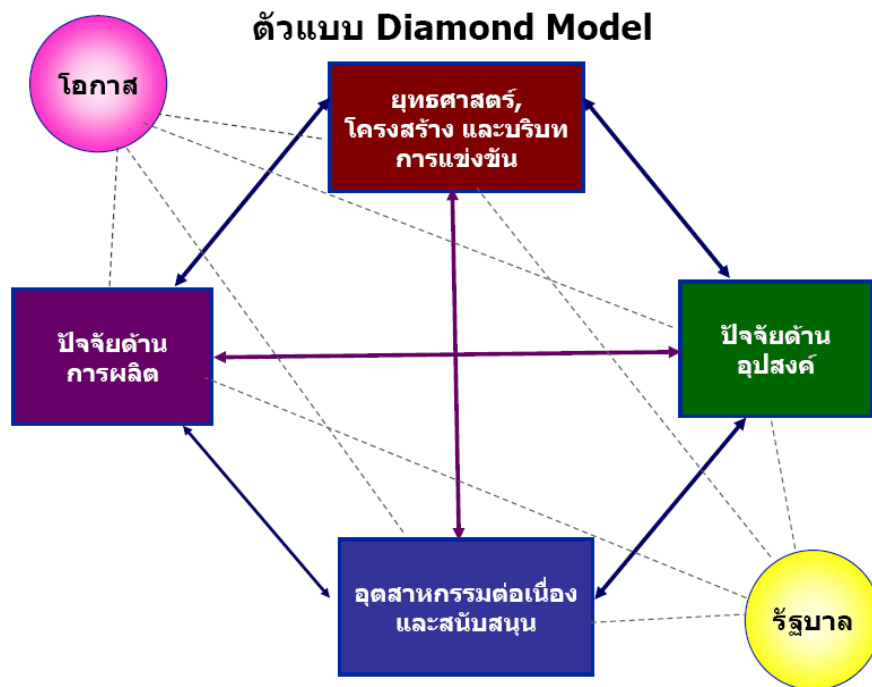
6) เหตุสุดวิสัย (Chance)

เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่นอกเหนือการควบคุมต่างๆ ในอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน เช่น มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีครั้งสำคัญ การเปลี่ยนแปลง ราคาปัจจัยการผลิตครั้งสำคัญ การเปลี่ยนแปลงทางการตลาดเงินของโลก การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือการเกิดสงคราม การเกิดโรคระบาด การต่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประเทศอื่นสามารถเข้ามาแข่งขันและได้เปรียบผู้แข่งขันรายเดิมได้ ขณะเดียวกันประเทศก็อาจได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน

จากทฤษฎี ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน จะทำให้ทราบถึงปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมกัน ที่ทำให้อุตสาหกรรมกระป๋องในประเทศนั้นๆ มีการพัฒนาและเติบโต และสามารถทราบได้ว่าปัจจัยดังกล่าวมีปัจจัยใดบ้างที่มี ความสำคัญในการเสริมสร้างระดับความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมกระป๋อง

ภาพที่ 2.1

แบบจำลองเพชร (Diamond Model)

ที่มา: Michael E. Porter

2.1.3 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (ซูเพ็ญ วิบูลสันติ ,2550) หรือ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์การ หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

- 1) Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
- 2) Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
- 3) Opportunities - โอกาสที่จะดำเนินการได้
- 4) Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์การ

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกว่า เป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารของ องค์การทราบถึงการเปลี่ยนแปลง

ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบ ของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนด วิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้ง ภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อ การบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมาย องค์กรในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนด กลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม 3 ขั้นตอน วิธีการดำเนินการ ทำ SWOT Analysis การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูล ในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมาย ที่จะถูกสร้างขึ้นมาจากจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถ กำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้ มีน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และ ภายนอก องค์กร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณา ทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กร ทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบ ข้อมูลเพื่อ การบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้ านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีป ฏิบัติงาน บรรยากาศในการ ทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ รวมถึงการพิจารณาผลการ ดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

- จุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเองว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่ องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้ มแข็งของ องค์กร

- จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรนั้นๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของ ประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี ี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึง กรรมวิธีใหม่ๆและพัฒนาการทางด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

- โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผล กระทบประโยชน์ ทั้งทาง ตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถขจัดข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้ หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

- อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผล กระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิด ความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพองค์กรให้มี ความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้

3) ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อมเมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง- จุดอ่อนภายในมาเปรียบเทียบกับ โอกาส-อุปสรรค จากภายนอกเพื่อดูว่าองค์กร กำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์ เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไร โดยทั่วไป ในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบดังนี้

- สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดเนื่องจากองค์กรค่อนข้าง จะมีหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก

(Aggressive - Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

- สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์ การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรค ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด

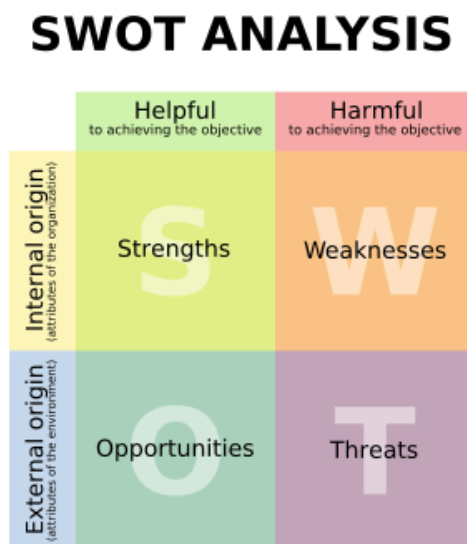
- สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส) สถานการณ์ขององค์กรมีโอกาสเป็น ข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่ หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-Oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้ พร้อมทั้งจะฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้

- สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆ แทน

หากทำการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในอุตสาหกรรมกระเป๋าทองไทยและจีน จะทำให้ทราบถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นของอุตสาหกรรมของทั้งสองประเทศ ซึ่งมีจะมีข้อดีและโอกาสที่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกระเป๋าทองสามารถนำมาสร้างโอกาสและกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจในอนาคตได้ หรือหากทราบถึงจุดด้อยและอุปสรรคผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกระเป๋าทอง ผู้ประกอบการสามารถหลีกเลี่ยงหรือทำการตั้ง รับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับหามาตรการป้องกันที่ทำให้ธุรกิจเกิดความเสียหายน้อยที่สุดได้

ภาพที่ 2.2

การแบ่งกลุ่มปัจจัยในการทำ SWOT Analysis

ที่มา: <http://www.excelsia.ch> (สืบค้น, 1 พฤศจิกายน 2552)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของอุตสาหกรรมกระเป๋าสาน พบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรม มรายสาขา รองเท้าและเครื่องหนัง ซึ่งอุตสาหกรรมกระเป๋าสานอยู่ในหมวดของสินค้าเครื่องหนัง ในงานวิจัยดังกล่าวได้ทำการศึกษา การพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังม้งงานวิจัยที่ศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรม ต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง กับขีดความสามารถในการแข่งขัน และมีลักษณะเป็นสินค้าแฟชั่น บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับการมี ความตกลง ACFTA โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.2.1 กลุ่มที่ทำการวิจัย เกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมกระเป๋าสานโดยตรง

การศึกษาเกี่ยวกับ ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกระเป๋าสาน ไม่ค่อยมี ผู้ทำการวิจัยเฉพาะ อุตสาหกรรมกระเป๋าสานโดยตรง แต่ จะทำ การศึกษาถึง ภาพรวมของ อุตสาหกรรม รองเท้าและเครื่องหนัง ซึ่งกระเป๋าสานเป็นสินค้าที่อยู่ในหมวดของเครื่องใช้สำหรับ

เดินทาง โดยงานวิจัยส่วนใหญ่พยายามวัดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (2551) ได้ทำการศึกษาโครงการฯ ฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สาขาอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง โดยศึกษาในกลุ่มของกระเป๋าและเครื่องใช้สำหรับเดินทาง เฉพาะ HS420211 HS420221 และ HS420231 ทำการศึกษาแบบเชิงพรรณนาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ เพื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม รองเท้าและเครื่องหนัง เปรียบเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญได้แก่ จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย โดยพิจารณาจากตัวกำหนดต่างๆ ในระบบเพชร และการทำ SWOT Analysis ผลการศึกษา พบว่าอุตสาหกรรมเครื่องใช้สำหรับเดินทางของไทย มีลักษณะการผลิตสองลักษณะ คือ การผลิตแบบรับจ้างผลิต หรือ Original Equipment Manufacturing (OEM) ซึ่งเป็นการรับจ้างผลิตตามคำสั่งซื้อของบริษัทรายใหญ่ ซึ่งมีตราสินค้าเป็นที่ยอมรับในระดับโลกเพื่อการส่งออกเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีกำลังการผลิตค่อนข้างสูง และได้รับการสนับสนุนการลงทุนทางเทคโนโลยีจากบริษัทผู้ค้าหรือบริษัทแม่ในต่างประเทศ และอีกลักษณะหนึ่ง คือ การผลิตภายใต้ตราสินค้าของตนเอง Original Brand Manufacturing (OBM) เพื่อจำหน่ายภายในประเทศเป็นหลัก

การค้าเครื่องใช้สำหรับเดินทางของโลก มี จีนเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โดยมีมูลค่าและปริมาณการจำหน่ายเครื่องใช้สำหรับเดินทางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เมื่อพิจารณาแล้วจีนและเวียดนามถือเป็นคู่แข่งสำคัญของไทย เนื่องจากมีต้นทุนค่าแรงงานที่ต่ำกว่า ประกอบกับมีวัตถุดิบที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ภายในประเทศ ทำให้สามารถผลิตเครื่องใช้สำหรับเดินทางได้ในราคาที่ถูกลงกว่าไทย กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการมีการออกแบบสินค้าและสร้างตราสินค้าของตนเอง แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของการตอบสนองความต้องการด้านวัตถุดิบขึ้น ส่วนประกอบที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค โอกาสของผลิตภัณฑ์เครื่องหนังของไทยยังมีข้อได้เปรียบแม้ว่าจะมีค่าแรงงานที่สูงกว่า แต่ฝีมือก็ประณีตกว่า มีความน่าสม่ยมยิ่งกว่าสินค้าของประเทศอื่น ภาครัฐบาลได้มีการส่งเสริมการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการออกงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ ความต้องการของผู้ประกอบการในการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ สำหรับอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง ผู้ประกอบการมีความต้องการในการผลิตสินค้า 4 ด้าน คือ วัตถุดิบ (Material) การออกแบบ (Pattern) ผลิตภัณฑ์ (Production) และการจัดการ (Management) วัตถุประสงค์การสร้าง Supply Chain Cluster มีเป้าหมายสู่การยกระดับศักยภาพของ SMEs โดยเน้นระบบการจัดการด้านประสิทธิภาพการผลิต ให้สามารถ

แข่งขันได้โดยลดความเสียเปรียบของกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งมีขนาดเล็กเป็น SMEs มีแนวคิดในการยกระดับคุณภาพแรงงาน และการสร้างเครือข่ายพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน นอกจากนี้ด้านคุณภาพ ราคา และความปราณีตของฝีมือแล้ว การแข่งขันด้าน Design ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพและราคาของส่วนประกอบ (Accessory) ศักยภาพของชิ้นงานจากกลุ่มโรงงานที่มีวิวัฒนาการ (Mental-Working) จะทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มดีขึ้น

นอกจากนี้ ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงนโยบาย การเข้าสู่ตลาดจากการเปิดเสรีทางการค้าสำหรับ SMEs กรณีศึกษา: FTA อาเซียน-สหภาพยุโรป ในส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ระหว่างปี 2003-2007 การส่งออกของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีมูลค่าการส่งออกเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ของไทยมีสัดส่วนร้อยละ 1 ของมูลค่าการส่งออกในตลาดโลก ด้านการนำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดเช่นเดียวกัน ในการวิเคราะห์ศักยภาพของ SMEs ในการเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป (SWOT Analysis) ของไทย พบว่า ด้านของจุดแข็ง แรงงานมีความชำนาญ ผู้ประกอบการได้รับการยอมรับจากตลาดโลกและมีประสบการณ์มากกว่าประเทศคู่แข่ง สังคมไทยเปิดกว้างและยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การลงทุนของต่างชาติ จุดอ่อน คือ วัตถุดิบขาดความหลากหลาย โครงสร้างภาษีนำเข้าค่อนข้างสูงกว่าคู่แข่ง การออกแบบโดยใช้เทคโนโลยีค่อนข้างจำกัด ผู้ประกอบการขนาดเล็กไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ไม่สามารถสร้างตราสินค้าเป็นของตนเองได้ ค่าแรงสูงขึ้น โอกาส คือ สหภาพยุโรปมีประชากรมาก ประเทศสมาชิกใหม่ยังมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการย้ายฐานผลิตสู่ต่างจังหวัดเพื่อลดต้นทุนได้ และอุปสรรค คือ ระเบียบการขอคืนภาษีจากกรมศุลกากรไม่เอื้อผู้ส่งออก และการกำหนดมาตรฐานกลายเป็นข้อจำกัดทางการค้า

ส่วนการวิเคราะห์ Diamond Framework ของ Porter (1990) ด้านของการผลิตแรงงานมีศักยภาพ ทักษะ และความชำนาญ ถึงแม้จะมีค่าแรงที่สูงขึ้นแต่ผู้ประกอบการสามารถย้ายถิ่นฐานการผลิตไปยังต่างจังหวัดที่มีค่าแรงต่ำกว่า จึงช่วยบรรเทาผลกระทบอันเกิดจากต้นทุนที่สูงขึ้นได้ วัตถุดิบภายในประเทศขาดแคลน ทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ผู้ประกอบการ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ได้ ด้านของอุปสงค์ คือ สหภาพยุโรปเป็นตลาดใหญ่มีกำลังซื้อสูง เป็นตลาดที่รองรับสินค้าอุตสาหกรรม ไม่ได้เป็นอย่างไรดี แต่ข้อกำหนดมาตรฐานทางการค้า กลายเป็นข้อจำกัดทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ ได้แก่ มาตรฐานสินค้า แรงงาน สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ด้านของโครงสร้างและสภาพการแข่งขัน ผู้ประกอบการไทยได้รับการยอมรับเนื่องจากมีประสบการณ์นานกว่า ทำให้ลูกค้าเชื่อถือและยอมรับ แต่โครงสร้าง

ภาชนะนำเข้าสูงกว่าคู่แข่งชั้น ผู้ผลิตไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเองจึงไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง ในการออกแบบยังใช้คอมพิวเตอร์อยู่ในวงจำกัด ทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ในวงแคบ และข้อเสนอแนะ คือ ในเรื่องของการเจรจาเกี่ยวกับมาตรการภาษี เนื่องจาก มีสินค้า 46 รายการที่จะต้องเสียภาษีจากการที่ส่งออก ไปสหภาพยุโรป คิดเป็นกว่าร้อยละ 50 และกฎที่ว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ที่ไทยต้องนำเข้าปัจจัยการผลิต และมีการใช้สารเคมีบางชนิดจากต่างประเทศ ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนพิกัดในการส่งออก สินค้าในระดับ 4 หลักทั้งหมด

2.2.2 กลุ่มที่ทำการวิจัย เกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรม สินค้าหมวดแฟชั่น

เนื่องจากกระเป๋าเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในหมวดแฟชั่น ซึ่งได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รองเท้า และเครื่องประดับ สินค้าเหล่านี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับกระเป๋าในการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขัน ที่น่าจะมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ งานวิจัยของ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2547) ได้ทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน -จีน ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม โดย การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม และการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม พบว่า การนำเข้าเครื่องนุ่งห่มของจีนจากไทยมีมูลค่าประมาณไม่มากนัก โดย เกือบทุกรายการอยู่ในกลุ่มสินค้าปกติ ขณะที่การนำเข้าเครื่องนุ่งห่มของไทยจากจีนในอุตสาหกรรม เครื่องนุ่งห่มมีมูลค่าสูงมาก และรายการส่วนใหญ่อยู่ใน กรอบสินค้ายืดหยุ่นของไทย ทำให้กระบวนการลดภาษีในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มจะมีความแตกต่างกันระหว่างจีนและไทย โดยในส่วนของจีนนั้นอัตราภาษีจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553 แต่ของไทยจะลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ช้ากว่าจีนออกไป 2 ปี คือในปี 2555 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามูลค่า การค้าจะพบว่า ไทยขาดดุลการค้ากับจีนในสินค้าเครื่องนุ่งห่มมูลค่าสูงมาก ดังนั้น การลดภาษีจะทำให้จีนได้รับประโยชน์มากกว่าไทย

สำหรับแนวทางที่จะส่งเสริมให้ไทยและจีนได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการเปิด การค้าเสรีประกอบด้วย (1) เจรจาให้เกิดความตกลงร่วมกัน ในการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าสิ่ง ทอ (Mutual Recognition Agreement: MRA) เพื่อให้กระบวนการแลกเปลี่ยนสินค้าชั้นกลางหรือวัตถุดิบซึ่งกันและกันในกระบวนการผลิตเครื่องนุ่งห่มเป็น ไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการไทยและจีน ในการแบ่งส่วนผลิต เนื่องจากในปี ปัจจุบันก็มีการผลิตสินค้าบางส่วนที่สามารถ แลกเปลี่ยนกันได้ (2) สนับสนุนให้

ผู้ประกอบการภายในประเทศปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่สินค้าเครื่องนุ่งห่มที่มีคุณภาพสูง เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันจากผู้ประกอบการจีนที่มักเป็นการผลิตแบบจำนวนมาก (Mass Production) โดยอาจเป็นการอาศัยการประชาสัมพันธ์ร่วมกับโครงการ Bangkok Fashion City และ (3) มุ่งเน้นการผลิตสิ่งทอที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น เช่น Technical Textile เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันจากจีน และยังมีงานวิจัยของ เกรียงไกร เตชกานนท์และภัททา เกิดเรือง (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบการเปิดเสรีการค้าและการปรับตัวในห่วงโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย ซึ่งใช้การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการสิ้นสุดลงของข้อตกลง ATC ในวันที่ 31 ธันวาคม 2004 นั้น ทำให้รูปแบบการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของโลกเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเทียบดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏและข้อมูลการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรายสินค้าของไทยกับประเทศต่างๆ พบว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทยลดต่ำลงโดยเฉพาะในการผลิตเครื่องแต่งกาย ดังนั้นเพื่อที่จะปรับตัว ให้ทันกับรูปแบบการค้าที่เปลี่ยนไป ผู้ผลิตควรปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งภาครัฐควรให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมภายในประเทศ และให้การช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อลดต้นทุนการผลิต ภาครัฐจึงควรส่งเสริมการผลิตสินค้าแฟชั่นและสินค้าที่เน้นความปรารถนาสำหรับตลาดเฉพาะ (Niche Market) มากขึ้น ซึ่งไทยมีแรงงานที่มีฝีมือที่จะรองรับการขยายการผลิตสินค้ากลุ่มนี้ อยู่แล้ว นอกจากนี้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น การผลิตที่มีลักษณะครบวงจร ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดส่งสินค้าให้ตรงเวลา การเติมเต็มสินค้า และการปรับตัวให้ทันกับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น

สำหรับงานวิจัยของ กรานต์เล็ค สหายวงศ์ (2550) ทำการศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในช่วงปี 1994-2004 จากค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) วิเคราะห์ร่วมกับ ต้นทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (DRC) เปรียบเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (SER) และวิเคราะห์ปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ อันได้แก่ อิตาลี อินเดีย ฮองกง และจีน ผลการศึกษาด้านทุนการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ (DRC) เทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของปี 2004 พบว่า อุตสาหกรรมเครื่องประดับทองในประเทศไทย มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตและส่งออกเครื่องประดับทองเมื่อเทียบกับ (เกณฑ์เฉลี่ยของ) ประเทศผู้ผลิตเครื่องประดับทองอื่นๆ ในตลาดการค้าโลก สอดคล้องกับ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) ของอุตสาหกรรม

เครื่องประดับทองในประเทศไทยในตลาดโลกมีค่ามากกว่า 1 โดยตลอดในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา แสดงให้เห็นว่า สินค้าส่งออกเครื่องประดับทองของประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดการค้าโลก อย่างไรก็ตาม ดัชนี RCA มีทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ลดลงเวลาเปลี่ยนแปลงไป แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันสินค้าส่งออกเครื่องประดับทองของประเทศไทยในตลาดการค้าโลกได้ลดลงเรื่อยๆ เป็นลำดับเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยที่ไม่ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน อันได้แก่ ปัจจัยทางด้านระดับค่าจ้างแรงงาน ปัจจัยวัตถุดิบ และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตเครื่องประดับทอง เป็นต้น ในด้านปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยทางด้าน ทักษะ ฝีมือ และความชำนาญของแรงงานมีฝีมือของอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองที่ประดับด้วยอัญมณีแท้ (เพชร พลอย) ของประเทศไทย มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ เนื่องจากแรงงานฝีมือของไทยมีเทคนิค ทักษะ ฝีมือ และความชำนาญในการฝังอัญมณี อีกทั้งยังมีเทคนิค ทักษะ ฝีมือ ในการทำพื้นผิวและการเก็บงานขั้นสุดท้ายของตัวเรือนเครื่องประดับ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทางด้านระดับค่าจ้างแรงงาน วัตถุดิบ และปัจจัยทางด้านเครื่องจักร เทคโนโลยี ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้กับอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองในประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน เนื่องจากระดับค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยต่อเดือนของภาคอุตสาหกรรมรวมของประเทศไทยมีระดับค่าจ้างที่สูงกว่าระดับค่าจ้างแรงงานของประเทศคู่แข่งที่สำคัญ อันได้แก่ ประเทศจีนและ อินเดีย นอกจากนี้ ประเทศไทยมีการนำเข้าโลหะมีค่าทองคำที่ใช้ทำตัวเรือนเครื่องประดับต่างประเทศเกือบหมด และมีการนำเข้าอัญมณีจำพวกเพชร พลอย ที่เจียระไนแล้ว มากกว่า เพชร พลอยที่ยังไม่ได้เจียระไนของประเทศไทยมีอัตราภาษีนำเข้าที่สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ คู่แข่ง อันได้แก่ อิตาลี อินเดีย ฮองกง และจีน เป็นผลให้ต้นทุนในด้านอัตราภาษีทางด้านวัตถุดิบปัจจัยการผลิตเหล่านี้ ซึ่งเป็นต้นทุนส่วนใหญ่ของผู้ผลิตในอุตสาหกรรมเครื่องประดับทองของประเทศไทยสูงกว่าโดยเปรียบเทียบ นอกจากนี้ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนี้ยังต้องพึ่งพิงการนำเข้า เครื่องจักร เทคโนโลยี ที่ใช้ในงานทำเครื่องประดับทองจากต่างประเทศเป็นหลัก และมีความสามารถในการประยุกต์การใช้เครื่องจักร เทคโนโลยี เหล่านี้ได้ น้อยมาก

ตารางที่ 2.1

สรุปการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง

ชื่องานวิจัย, ผู้ทำการศึกษา และ ปีที่ทำการศึกษา	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
การศึกษาโครงการพัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสาขาอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2551)	ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนังเปรียบเทียบกับคู่แข่งที่สำคัญได้แก่ จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย เพื่อให้มีข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางยุทธศาสตร์นโยบายและมาตรการในการพัฒนาอุตสาหกรรม	การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และการวิเคราะห์ Diamond Model และ SWOT Analysis	อุตสาหกรรมเครื่องใช้สำหรับเดินทางของไทยมีลักษณะการผลิต 2 ลักษณะ คือ การผลิตแบบ OEM และ OBM พบว่า จีนและเวียดนามถือเป็นคู่แข่งสำคัญของไทย เนื่องจากค่าแรงงานต่ำกว่า ประกอบกับมีวัตถุดิบที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ภายในประเทศ ทำให้สามารถผลิตได้ในราคาที่ถูกลงกว่าไทย ความต้องการของผู้ประกอบการในการเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ผู้ประกอบการมีความต้องการด้านปัจจัยการผลิตสินค้า 4 ด้าน คือ วัตถุดิบ การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ และการจัดการ
การศึกษาวิจัยเชิงนโยบาย การเข้าสู่ตลาดจากการเปิดเสรีทางการค้าสำหรับ SMEs กรณีศึกษา: FTA อาเซียน-สหภาพยุโรป ในส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ (ศูนย์บริการวิชาการ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551)	เพื่อประเมินศักยภาพ และโอกาสของ SMEs ในการเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป โดยใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้า เพื่อเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการปรับตัวของผู้ประกอบการ SMEs	การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และการวิเคราะห์ Diamond Model และ SWOT Analysis	การวิเคราะห์ศักยภาพของ SMEs ในการเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป (SWOT Analysis) ของไทย พบว่า ด้านของจุดแข็ง แรงงานมีความชำนาญ ผู้ประกอบการได้รับการยอมรับจากตลาดโลกและมีประสบการณ์มากกว่าประเทศคู่แข่ง ผู้ผลิตไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเองจึงไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ วัตถุดิบภายในประเทศขาดแคลน ทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ สหภาพยุโรปเป็นตลาดใหญ่มีกำลังซื้อสูง เป็นตลาดที่รองรับสินค้าอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี แต่ข้อกำหนดมาตรฐานทางการค้า กลายเป็นข้อจำกัดทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ และระเบียบการขอคืนภาษีจากกรมศุลกากรไม่เอื้อผู้ส่งออก และการกำหนดมาตรฐานกลายเป็นข้อจำกัดทางการค้า

ชื่องานวิจัย, ผู้ทำการศึกษา และ ปีที่ทำการศึกษา	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
การศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2547)	เพื่อประเมินผลการเปิดเสรีที่ได้ดำเนินการไปแล้วภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ประมวลผลประโยชน์ที่ไทยได้รับจากการเปิดเสรีอาเซียน-จีน เพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์และแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีมากที่สุด	การเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการค้า และการวิเคราะห์ Diamond Model และ SWOT Analysis	โดยการเปิดเสรีการค้าในส่วนของจีนนั้นอัตราภาษีจะลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553 แต่ของไทยจะลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0 ช้ากว่าจีนออกไป 2 ปี คือในปี 2555 เมื่อพิจารณามูลค่าการค้า พบว่า ไทยขาดดุลการค้ากับจีนในสินค้าเครื่องนุ่งห่มมูลค่าสูงมาก ดังนั้นการลดภาษีจะทำให้จีนได้รับประโยชน์มากกว่าไทย ผู้ประกอบการภายในประเทศควรปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่สินค้าเครื่องนุ่งห่มที่มีคุณภาพสูง เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับผู้ประกอบการจีนที่มักเป็นการผลิตแบบจำนวนมาก (Mass Production) และมุ่งเน้นการผลิตสิ่งทอที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น เช่น Technical Textile
การศึกษผลกระทบการเปิดเสรีการค้าและการปรับตัวในห่วงโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย(เกรียงไกร เตชกานนท์ และภัททา เกิดเรือง, 2550)	เพื่อศึกษาผลกระทบการเปิดเสรีการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มต่อผู้ผลิตในประเทศไทย เพื่อสำรวจสถานะความพร้อมของผู้ผลิตในการปรับตัวเพื่อแข่งขันในตลาดโลก และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมในการรองรับการเปิดเสรีการค้าต่อไป	การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	หลังจากการสิ้นสุดลงของข้อตกลง ATC ในวันที่ 31 ธันวาคม 2004 นั้น ทำให้รูปแบบการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของโลกเปลี่ยนแปลงไป จากการวิเคราะห์ดัชนีค่า RCA พบว่า ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของไทยลดต่ำลง โดยเฉพาะในการผลิตเครื่องแต่งกาย ผู้ผลิตควรปรับตัวให้ทันกับรูปแบบการค้าที่เปลี่ยนไปในการปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมภายในประเทศ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น การผลิตที่มีลักษณะครบวงจร ยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดส่งสินค้าให้ตรงเวลา การเติมเต็มสินค้า และการปรับตัวให้ทันกับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น

ชื่องานวิจัย, ผู้ทำการศึกษา และ ปีที่ทำการศึกษา	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	วิธีการศึกษา	ผลการศึกษา
การศึกษาความได้เปรียบโดย เปรียบเทียบของอุตสาหกรรม เครื่องประดับทองในประเทศไทย (กรานต์เลิศ สหายวงศ์, 2550)	เพื่อศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ปัจจัยการผลิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน อุตสาหกรรมเครื่องประดับทองของประเทศ ไทย	การวิเคราะห์ดัชนีความ ได้เปรียบโดย เปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ต้นทุนการใช้ ทรัพยากร ภายในประเทศ (DRC) เปรียบเทียบกับอัตรา แลกเปลี่ยนที่แท้จริง (SER) และวิเคราะห์ Diamond Model	ผลการศึกษาค่า DRC เทียบกับ SER ในปี 2004 พบว่า อุตสาหกรรม เครื่องประดับทองในประเทศไทย มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิต และส่งออกเครื่องประดับทองเมื่อเทียบกับ (เกณฑ์เฉลี่ยของ) ประเทศผู้ผลิต เครื่องประดับทองอื่นๆ ในตลาดการค้าโลก สอดคล้องกับดัชนีค่า RCA ที่มีค่า มากกว่า 1 แต่มีทิศทางที่ลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยที่ไม่ส่งเสริม ความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ ระดับค่าจ้างแรงงาน วัตถุดิบ และเทคโนโลยี ด้านเครื่องจักร นอกจากนี้ไทยมีการนำเข้าโลหะมีค่าทองคำและอัญมณีจำพวก เพชร พลอย ที่เจียระไนแล้ว ซึ่งมีอัตราภาชนะนำเข้าที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับ ประเทศคู่แข่ง คือ อิตาลี อินเดีย ฮองกง และจีน เป็นผลให้ต้นทุนไทยสูงกว่า และต้องนำเข้าเครื่องจักร โดยความสามารถในการประยุกต์การใช้เครื่องจักร เหล่านี้น้อยมาก

สรุป

จากผลการวิจัยและบทความที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยดังกล่าวจะเน้นในด้านของการส่งออกสินค้าจากไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญในตลาดโลก เนื่องจากการส่งออกสินค้าเป็นการนำรายได้เข้ามาในประเทศทำให้เกิดการจ้างงาน การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการพัฒนาเทคโนโลยี ในอุตสาหกรรม และซึ่งต่างจากการนำเข้าสินค้า เพื่อมาจำหน่ายภายในประเทศที่จะส่งผลทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าสินค้าชนิดนั้น ต้องลดปริมาณการผลิตลง เพราะมีสินค้านำเข้ามามากทดแทนการผลิตภายในประเทศอาจส่งผลให้การจ้างงานในประเทศลดลง และสินค้าที่ทำการวิเคราะห์นั้นได้ทำการวิเคราะห์เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมรายสาขา (อุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนัง ไม่ได้ทำการวิเคราะห์แยกเป็นสินค้าจำเพาะในกลุ่มของกระเป๋า (HS4202) จึงทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่ตรงกับสินค้าของผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรมกระเป๋า ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายในการนำมาผลิตกระเป๋านอกเหนือจากหนังสือตัว

ส่วนของการวิเคราะห์ตามแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการวิเคราะห์จากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และการวิเคราะห์ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันโดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Porter ไม่มีงานวิจัยใดเลยที่ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมกระเป๋าเปรียบเทียบกับจีน เพื่อประเมินศักยภาพในการแข่งขันของไทยกับจีน

ดังนั้นการศึกษาผลกระทบ การนำเข้าสินค้าจากจีนภายใต้ ความตกลง ACFTA ในอุตสาหกรรม กระเป๋าของไทย จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบ หลังจากที่มีรัฐบาลปรับลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนภายใต้ ความตกลง ACFTA โดยศึกษาจากมูลค่าการนำเข้าและการส่งออกของสินค้ากระเป๋าและเครื่องใช้สำหรับเดินทาง ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งก่อนและหลังการมี ความตกลง ACFTA และการนำเข้ากระเป๋าและเครื่องใช้สำหรับเดินทางจากจีน โดยใช้สถิติตามฟอร์มอี ภายใต้ความตกลง ACFTA รวมถึงการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ความสามารถในการแข่งขัน และการวิเคราะห์สถานการณ์ของอุตสาหกรรมกระเป๋าของไทยกับจีนเปรียบเทียบกับกันเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพในการผลิตกระเป๋า และศึกษาถึง การปรับตัวของผู้ประกอบการที่ต้องเผชิญกับ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ว่ามีแนวทางในการปรับตัวและกลยุทธ์สำหรับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทย

2.3 วิธีการศึกษา

ในงานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกระเป๋า รวมทั้งผู้ที่อยู่ในสมาคมการค้าในอุตสาหกรรมต่างๆ และหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกระเป๋าและการค้าระหว่างประเทศ ในด้านของข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการศึกษาต่างๆ ในอดีต เอกสารข้อมูลที่รวบรวมไว้โดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมโรงงานอุตสาหกรรม สมาคมเครื่องหนังไทย สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมรายสาขา กรมการค้าระหว่างประเทศ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่จากเว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อดูอุตสาหกรรมกระเป๋า ของไทย จากการมี ความตกลง ACFTA สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) ผลกระทบต่อการค้าภายในประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลง ของมูลค่าการนำเข้ากระเป๋าจากประเทศจีน

โดย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากพิกัดอัตรา ภาษีของกรมศุลกากร ก่อนที่จะมีความตกลง ACFTA และหลังจากที่รัฐบาลได้ทำการลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนภายใต้กรอบความตกลง ACFTA ด้วยการเปรียบเทียบมูลค่าการค้ารายปีและอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของมูลค่าการนำเข้าสินค้าในหมวดเครื่องใช้สำหรับเดินทาง (HS4202) ซึ่งจะทำการศึกษาเฉพาะข้อมูลตามพิกัดอัตราภาษีศุลกากรระบบฮาร์โมนไนส์ (The Harmonized Commodity Description and Coding Systems: HS) ของกระเป๋า จะใช้เลข 6 หลัก ทั้งหมด 12 รหัส ดังนี้

รหัสฮาร์โมนไนส์	ประเภทของกระเป๋า
420211	กระเป๋าเดินทางประเภทที่ด้านนอกเป็นแผ่นหนังฟอกหรือหนังอัด
420212	กระเป๋าเดินทางประเภทที่ด้านนอกเป็นแผ่นพลาสติกหรือวัสดุทน
420219	กระเป๋านักเรียนประเภทที่ด้านนอกเป็นวัลแคนไนท์ไฟเบอร์
420221	กระเป๋าถือประเภทที่ด้านนอกเป็นหนังฟอกหรือหนังอัด
420222	กระเป๋าถือประเภทที่ด้านนอกเป็นแผ่นพลาสติกหรือวัสดุทน
420229	ของที่พกติดกระเป๋าเครื่องแต่งกายหรือกระเป๋าถือประเภทที่ด้านนอกเป็นหนังฟอกหรือหนังอัด

420231	กระเป๋าสตางค์ประเภทด้านนอกเป็นหนังฟอกหรือหนังอัด
420232	กระเป๋าสตางค์ประเภทด้านนอกเป็นแผ่นพลาสติกหรือวัตถุทอ
420239	กระเป๋าสตางค์ประเภทด้านนอกทำจากวัสดุอื่นๆ
420291	กระเป๋าคอมพิวเตอร์ประเภทด้านนอกเป็นหนังฟอกหรือหนังอัด
420292	กล่องใส่เครื่องประดับประเภทด้านนอกเป็นแผ่นพลาสติกหรือวัตถุทอ
420299	กล่องใส่เครื่องประดับประเภทด้านนอกเป็นวัลแคนไนซ์ไฟเบอร์

2) การวิเคราะห์ถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed

Comparative Advantage: RCA)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกผลิตภัณฑ์กระเป๋า ของไทยไปยัง ตลาดโลก โดยเลือกประเทศ จีนซึ่งเป็นประเทศคู่แข่ง ที่สำคัญของไทยในการส่งออก กระเป๋าและเครื่องใช้สำหรับเดินทาง มาเปรียบเทียบโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในช่วงปี 2001-2004 ซึ่งเป็นช่วงก่อนมี ความตกลง ACFTA และในช่วงปี 2005-2008 หลังจากทีรัฐบาลไทยได้ปรับลดอัตราภาษีสินค้านำเข้าจากจีนภายใต้ความตกลง ACFTA

หากค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของผลิตภัณฑ์กระเป๋า เปรียบเทียบกับการส่งออก ไปยังตลาดโลกมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า ในกลุ่มสินค้าส่งออกทั้งหมดของไทย ผลิตภัณฑ์กระเป๋าของไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเมื่อเทียบกับ ผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันของ จีน แต่ค่าดัชนีมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ผลิตภัณฑ์นั้นไม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

3) การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage)

ทฤษฎีความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยใช้แบบจำลอง Diamond Model ของ Porter เพื่อวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของไทยและจีน พิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ระดับการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ค่านิยมทางสังคม รูปแบบการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศ รวมทั้ง นโยบายของ รัฐบาลและการประสานงานในภาคเอกชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศ มีการพัฒนาและเติบโต ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเสริมและสร้างระดับความสามารถทางการแข่งขันโดยตัวกำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขันของประเทศ

ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการศึกษางานวิจัย บทความ เอกสารเผยแพร่ และการสืบค้นข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ

อุตสาหกรรมกระเป๋ารวมทั้งการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการและหน่วยงานภาคเอกชนที่มีการติดต่อการค้ากับจีน

4) ผลกระทบต่อผู้ประกอบการผลิตกระเป๋ในประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากผู้ประกอบการที่สามารถทำการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออก รวมถึงผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาในการแข่งขันกับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศจีน และแนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

โดยเป็นการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการ ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกิจการ ส่งผลถึงปริมาณการผลิต การจ้างงาน มูลค่าการซื้อขายภายในประเทศและต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร และทางผู้ประกอบการมีแนวความคิดหรือ การปรับตัวเพื่อรับกับสถานการณ์เช่นนี้อย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการคัดเลือกผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล แบ่งเป็น กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 131 โรงงาน เขตปริมณฑล มีจำนวน 79 โรงงานรวมทั้งหมด 210 โรงงาน ประกอบด้วย

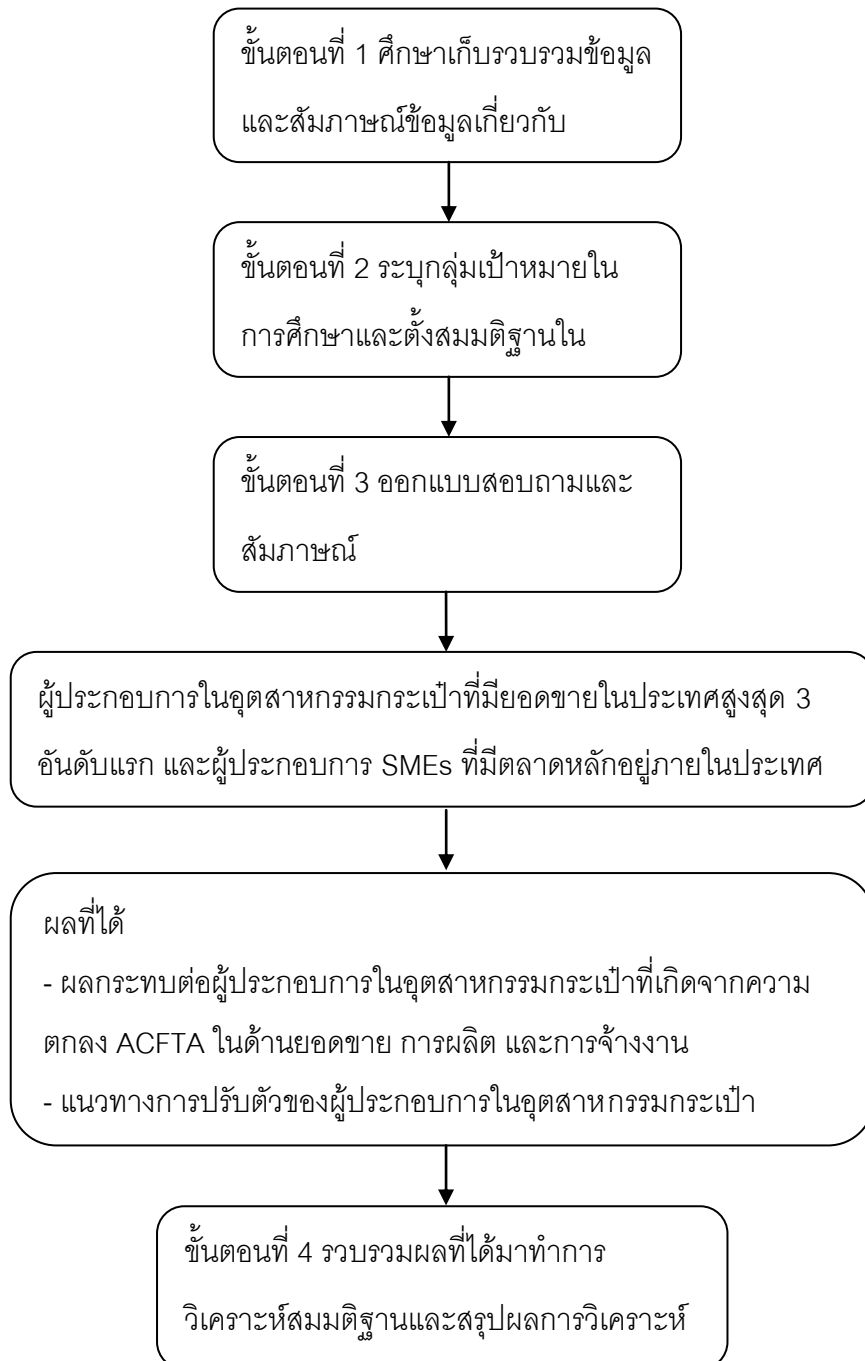
- ผู้ประกอบการรายใหญ่ จำนวน 100 โรงงาน
 - ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม 110 โรงงาน
- ซึ่งทั้งหมดนี้มีผู้ประกอบการที่ทำการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออกทั้งสิ้น

122 ราย

นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์จากหน่วยงานราชการและสมาคมต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมในอุตสาหกรรมกระเป๋ การส่งเสริมในเรื่องของการค้า ได้แก่ กรมศุลกากร กรมการค้าต่างประเทศ สมาคมเครื่องหนัง สมาคมของขวัญ ของข้าวสวยไทยและของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

ดังนั้นจึงได้กำหนดกรอบการศึกษา จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ต่อไป (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3
กรอบวิธีการศึกษา

ที่มา: จากการสรุปของผู้วิจัย